

Received/Geliş: 23.08.2017///Accepted/Kabul: 31.10.2017

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN YAZMAYA YÖNELİK İLGİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Yrd.Doç.Dr.Remzi CAN

Ahi Evran Üniversitesi, TÖMER,

can.remzi@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Abdulkemim KARADENİZ

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı,

akaradeniz@ahievran.edu.tr

ÖZ

Yazma becerisi dil becerileri arasında üst düzey beceri olarak görülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde Türk dili ve edebiyatı derslerinin önemli bir parçası niteliğindedir. Çalışma ortaöğretim öğrencilerinin yazmaya yönelik ilgilerini ortaya koymak amacıyla 2016-2017 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Kırşehir il merkezinde yer alan liselerde öğrenim gören 75 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel desende tasarlanan çalışmada veriler görüşme yöntemi ile toplanmış ve betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin önemli bir kısmı yazmaya ilgi duymamaktadır. Öğrenciler bunun en önemli gerekçesi olarak yazarak düşüncelerini ifade edememelerini göstermişlerdir. Öğrencilerin önemli bir kısmı Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerilerini geliştirmedeğini ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak da yazma becerisini geliştirici etkinliklerin yapılmadığını ifade etmektedirler. Yazarak kendini ifade edemediğini düşünen önemli miktarda öğrenci vardır.

Anahtar sözcükler: ortaöğretim, yazma alışkanlığı, öğrenci görüşleri.

A RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY EDUCATION STUDENTS AND WRITING

ABSTRACT

Writing skills are seen as top skills among language skills. It is an important part of Turkish language and literature courses at secondary education. The study was carried out in order to reveal the interest to writing of the secondary school students. The study was conducted in the 2016-2017 academic year. The sample of the research consists of 75 high school students in the city center of Kırşehir. In qualitative design, the data were collected by interview method and analyzed by descriptive analysis technique. According to the results of the research, a significant number of students are not interested in writing. Students have shown that they can not express their thoughts by writing as the most important reason. A significant number of students have stated that Turkish language and literature lessons do not improve their writing skills. The reason for this is that they do not have activities to improve writing skills. There is a significant amount of students who think they can not express themselves by writing.

Key words: Secondary education, writing habits, student opinions.

¹ Bu çalışma, 17-19 Nisan 2017 tarihlerinde Gazi Üniversitesinde düzenlenen II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildiriden yararlanılarak geliştirilmiştir.

1.GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte hızla küçülen dünyada, iletişimin ve doğal olarak da dil becerilerinin önemi gittikçe artmaktadır. İnsanoğlu daha hızlı ve daha doğru bir biçimde iletişim kurmak için yoğun bir çaba içerisinde. Yazı da icat olduğundan beri hayatın her alanında insanın en çok kullandığı iletişim araçlarından biri olmuştur.

Yazma kimine göre bir ihtiyaç, kimine göre bir rahatlama vasıtası, kimine göre de bir sığınma yeri ya da limandır. Yazı yahut yazmak sanatı, hayatın bir gerçeği, parçasıdır. Biyolojik, psikolojik ve toplumsal bir varlık olan insan, yazıyı keşfettiği andan itibaren bu sanatla iç içe yaşamakta ve bu vasıtayla duygularını, sevinçlerini, hüznlerini, acılarını, öfkelerini ve sayılması mümkün olmayan daha pek çok durumu ifade etmektedir (Topaloğlu, 2006).

Düşünceleri kalıcı hâle getirdiği için konuşmaya göre yazıyı daha fazla önemseriz. Yazılı anlatımda hatalara karşı hoşgörü daha azdır. Çünkü yazma etkinliği düşünmek ve hatalarını düzeltmek için daha çok ayrıcalık sunar. Ayrıca biçim ve düzenleme bilgisi gerektirdiği için yazma, konuşmaya göre daha zor bir dil becerisidir.

Yazma sürecine beyinde yapılandırılmış bilgilerin gözden geçirilmesiyle başlanmaktadır. Öncelikle yazının amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenerek yazılacak bilgiler seçilmektedir. Seçilen bilgiler çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek düzenlenmektedir (Demir, 2014).

Diğer becerilere göre zor olan bu beceri alanının, özellikle Türk toplumunda da hayatımızın alışkanlıkları arasına girdiğini söylemek pek mümkün görünmemektedir (Özdemir-Binyazar, 1977). Ungan (2007) da yazma eyleminin kendi içinde okuma düşünme ve düzgün ifade etme becerilerini içerdiğini ve uygulanması zor bir eylem olduğundan öğrencilerin bu etkinlik türünden uzak durma eğilimi içinde olduklarını ifade eder.

Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi dil öğretiminin temel amaçlarından biridir. Bu amaç çerçevesinde Türkçenin inceliklerini, güzelliklerini uygulayarak kavramaları için uygun ortamlar oluşturulmalı, becerilerini geliştirmek ve alışkanlıklarını pekiştirmek için alıştırmalar yaptırılmalıdır (Sever vd., 2011).

Başarılı bir yazılı anlatımın gerçekleşebilmesi sağlam ve zengin bir kelime hazinesine sahip olmaya, bol ve dikkatli okumaya, iyi bir gözlemci olmaya, dilin özelliklerini ve inceliklerini bilmeye, geniş düşünmeye, duygu ve düşünceleri mantıklı ve ahenkli bir düzen içinde sunabilmeye, özgün olmaya ve yazma işini zevkle yapabilmeye bağlıdır (Deniz, 2003).

Yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde amaç, öğrencileri yazmaya karşı güdülenmiş, yazılı anlatım becerilerini kendi kendilerine değerlendirebilen ve gerekli düzeltmeleri bağımsız olarak yapabilen bireyler yetiştirmektir. Bu amaca ulaşmada öğretmenler öğrencilere en yoğun öğretimden başlayarak giderek azalan bir destek sağlamalıdır (Bryson, 2003).

Graham, Berninger vd. (2007) yazma tutumunu, yazarın, yazma etkinliği sırasında kendisini mutlu veya mutsuz hissetmesine neden olan etkili bir eğilim olarak tanımlamıştır. Bireylerin birbirleriyle iletişimlerinde ve sosyal yaşamında oldukça önemli olan yazma becerisine karşı her bireyin ilgi, istek ve tutumları aynı değildir. Yazmaya karşı bu farklılığın ortaya çıkmasında alınan eğitim, aile ortamı, kişisel özellikler gibi bazı değişkenler etkili olmaktadır (Göçer, 2014).

Araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin yazmaya yönelik ilgilerini etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Bu çerçevede araştırmada cevabı aranan sorular şunlardır:

1. Öğrencilerin yazmaya (yazılı anlatıma) ilgileri nasıldır?
2. Öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı dersinin, yazma becerisi edinmelerindeki katkısına ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Öğrencilerin yazmanın (yazılı anlatımın) faydalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin kendilerini yazarak ifade edip edemediklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğrencilerin, yazma becerisinin derste nasıl kazandırılması gerektiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğrencilerin, yazma becerisi iyi olan bireylerin özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada elde edilen veriler nitel araştırma yöntemine göre toplanmış ve analiz edilmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45). Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması bir birey, grup ya da önemli bir örneğin derinlemesine çalışıldığı, farklı verilerin toplandığı ve belirli bir durum için uygulanabilir yorumların formülleştirilmek veya işe yarar genellemeleri sağlamak amacıyla kullanılan nitel araştırma desendir (Fraenkel, Wallen vd. 2012). Durum çalışması belirli bir durumun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilir (Glesne, 2014).

Çalışma Grubu

Bu araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kırşehir il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini ortaöğretim öğrencileri oluştururken çalışma evrenini Kırşehir il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Kırşehir il merkezindeki liselerde öğrenim gören 75 lise son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin ortaöğretim eğitimini tamamlamak üzere olmaları nedeniyle lise öğrenimi boyunca aldıkları yazma eğitimini daha detaylı olarak değerlendirebilecekleri düşüncesiyle örneklem olarak son sınıf öğrencileri seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk vd. 2015: 152). Bu çerçevede alanyazın taranmış ve uzman görüşlerine başvurularak bir görüşme formu hazırlanmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiş ve altı sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğrencilerin; öğrencilerin yazılı anlatımı sevip sevmediklerine, Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerisine katkısı olup olmadığına, yazılı anlatımın faydalarına, yazara kendilerini ifade edip edemediklerine ilişkin düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayan açık uçlu sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Çalışmada veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenmiştir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için kodlayıcılar arası uyum yöntemine başvurulmuştur (Creswell, 2014: 203). Araştırmada elde edilen veriler bir Türkçe eğitimi uzmanı ve bir Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi uzmanı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve analiz edilmiştir. Daha sonra bu kodlamaların tutarlılığı incelenmiştir. Bu değerler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi ile belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda kodlayıcılar arası uyum oranını gösteren Pearson korelasyon katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur. Çalışmanın güvenilirliğini artırmak için öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerini yansıtan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Çalışma grubunda yer alan her öğrenciye bir numara verilmiş ve bulgular bu numaralara göre aktarılmıştır.

3.BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde lise son sınıf öğrencilerinin; yazmaya (yazılı anlatıma) yönelik ilgilerine, Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerisine katkısına, yazmanın (yazılı anlatımın) faydalarına, yazarak kendilerini ifade edip edemediklerine, yazma becerisinin derste nasıl kazandırılması gerektiğine, yazma becerisi iyi olan bireylerin özelliklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Yazmayı (Yazılı Anlatımı) Sevip Sevmediklerine İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Yazı yazmayı severim.	42	56
Yazı yazmayı sevmiyorum.	33	44
Çünkü yazarak kendimi daha iyi ifade edebiliyorum.	10	13,3
Çünkü insanlara anlatamadığım şeyleri yazarak ifade edebiliyorum.	8	10,6
Çünkü yazmak benim için rahatlatıcıdır.	7	9,3
Çünkü yazmak içimdekileri dökmemi sağlıyor.	5	6,6
Çünkü yazarak daha kolay öğreniyorum.	4	5,3
Çünkü yazarak ders çalışmak daha verimli oluyor.	3	4
Çünkü yazmak çok daha kalıcıdır.	3	4
Çünkü yazarak öğrendiklerin daha kalıcı oluyor.	2	2,6
Düşüncelerimi iyi ifade edemediğim için sevmiyorum.	9	12
Yazma becerisine sahip olmadığım için sevmiyorum.	6	8
Yazım güzel olmadığı için sevmiyorum.	6	8
Yazmak yorucu bir iş olduğu için sevmiyorum.	4	5,3
Konuşarak kendimi daha iyi ifade ettiğim için sevmiyorum.	3	4
Kitap okumayı sevmediğim için yazmayı da sevmiyorum.	2	2,6
Yazmak zor bir iş olduğu için sevmiyorum.	1	1,3
Yazmak ilgimi çekmediği için sevmiyorum.	1	1,3
Düşüncelerimi dışa vurmamak istemediğim için sevmiyorum.	1	1,3

Öğrencilerin %56'sı yazmayı sevdiğini ifade ederken, %44'lük önemli bir kısmı ise yazı yazmayı sevmediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenciler yazarak kendilerini daha iyi ifade ettikleri, insanlara anlatamadıkları şeyleri yazarak ifade edebildikleri ve

rahatlatıcı olduğu için yazmayı sevdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ise düşüncelerini ifade edemedikleri için, yazma becerisine sahip olduklarını düşünmedikleri için ve yazıları güzel olmadığı için yazmayı sevmediklerini ifade etmişlerdir. Bu konudaki öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yazı yazmak benim için en çok uğraş verdiğim ve sevdiğim bir yoldur. Yazmak, bana göre hayal gücümü ve düşüncelerimi aktarmak için bir araçtır. Bu yüzden yazmak bana göre rahatlatıcı bir yol.” (1. öğrenci)

“Evet, çünkü içimizdeki sıkıntıları, dertlerimizi en iyi yazarak anlatırız. Bazı sesleri ne olursa oldun aileye ve arkadaşlara anlatamazsınız, ama her şeyi kâğıda yazarak anlatabilirsin. Benim için yazma dertlerimi ve sıkıntılarını giderme yöntemi. Her yazı yazdığım da rahatlıyorum. Bu yüzden yazmayı seviyorum.” (3. öğrenci)

“Yazı yazmayı sevmiyorum. Çünkü öncelikle yazım güzel değil, ondan dolayı sevmiyorum. Bunun dışında aklımda çok fikir üretmiyorum. Ayrıca sınavlara hazırlandığım için yazmaya vakit ayıramıyorum. Bir de yazmaya ayıracağım vakti köydeki bahçemizde geçiririm.” (5. öğrenci)

“Yazmayı sevmiyorum, aslında hiç denemedim ne yalan söyleyeyim. Fakat az kitap okuduğum için yazarken belli bir yere kadar gelebiliyorum, bu da can sıkıyor ve yazmaktan vazgeçiyorum.” (40. öğrenci)

“Yazmayı seviyorum, çünkü kelimeleri daha düzgün kullanıyor ve kendimi daha iyi ifade edebiliyorum. Yazarken içimden geldiği gibi davranıyorum ve yazarken kendimi daha iyi hissediyorum.” (52. öğrenci)

“Anlık duygularımı veya aklıma gelen bir olayı, sözü yazmayı seviyorum. Günlük, kompozisyon yazmayı ve okumayı sevmiyorum.” (63. öğrenci)

“Evet yazmayı seviyorum. Benim düşüncelerimi ve yaşadığım duygu yoğunluklarını yazmayı seviyorum. Çok konuşan ve eleştiren bir yapıya sahip olduğum için toplum içinde olan veya sadece beni ilgilendiren konuyu ele alırken bunu sesli dile getirmek yerine yazıya aktarmayı daha çok seviyorum. Yazıya aktardığım şeyin daha çok üzerinde düşünülmüş olduğunu düşünüyorum.” (66. öğrenci)

Çalışmada öğrencilere Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerisine katkısı olup olmadığı sorulmuş ve cevaplar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin Yazma Becerisine Katkısına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Ders yazma becerimi geliştirdi.	41	54,7
Dersin herhangi bir katkısı olmadı.	34	45,3
Çünkü yazı becerisini bu derste edindim.	12	16
Çünkü ders daha verimli yazmamı sağladı.	7	9,3
Çünkü edebiyata ve yazmaya ilgimi artırdı.	5	6,6
Çünkü yazarak daha iyi anlamaya başladım.	4	5,3
Çünkü yazım hataları yapmıyorum.	4	5,3
Çünkü derste daha planlı yazmayı öğrendim.	3	4
Çünkü öğretmenimiz bizi iyi yönlendirdi.	2	2,6

Çünkü ders yazma isteğimi artırır.	1	1,3
Çünkü derste okuduğum metinler düşüncelerimi daha iyi ifade etmemi sağladı.	1	1,3
Çünkü derste sürekli olarak yazı yazıyorum.	1	1,3
Çünkü ders kelime dağarcığımı geliştirdi.	1	1,3
Çünkü yazma becerisini geliştirecek etkinlikler yapılmıyor.	16	21,3
Çünkü yazı yazmayı sevmiyorum.	9	12
Çünkü ders ilgimi çekmiyor.	6	8
Çünkü sessiz bir ortamda daha iyi yazıyorum.	1	1,3
Çünkü hâlâ güzel yazamıyorum.	1	1,3
Çünkü hiç yazı yazmıyorum.	1	1,3

Araştırmaya katılan öğrencilerin %54'ü Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler “yazma becerisini bu derste edindim, ders daha verimli yazmamı sağladı, ders edebiyata ve yazmaya karşı ilgimi artırdı” şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 45'i ise Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerilerine bir katkısının olmadığını ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yapılmamasını, yazmayı sevmemelerini ve dersin ilgilerini çekmemesini göstermişlerdir. Bu konu ile ilgili katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Evet oldu, çünkü edebiyat dersinde yeni şairler ve kitaplar öğreniyorum, yeni şeyler görünce yazma isteğim artıyor. Bu yüzden yaza yaza kendimi geliştiriyorum. Bu yüzden edebiyat dersi çok önemli.” (3. öğrenci)

“Hayır katkısının olduğunu düşünmüyorum, çünkü sadece sınavda çıkacak yerler anlatılıyor ve yazmaya çok fazla vakit ayrılmıyor.” (6. öğrenci)

“Hayır olmadı. Çünkü yazma kabiliyetimizi geliştirecek bir şey yapmıyoruz. Sadece Milli Eğitimin verdiği müfredatı ve konuları işliyoruz, hocalar o konunun dışına çıkmıyorlar.” (10. öğrenci)

“Evet katkısı oldu, çünkü edebiyat dersi yazma ile alakalı olduğu için yazıyoruz ve edebiyat dersi şiir dersidir bence, ben şiirleri çok severim. Bir insanın duygu ve düşüncelerini en kolay yoldan anlatmasıdır bence.” (12. öğrenci)

“Evet oldu, özellikle edebiyattaki önemli eserleri, şiirleri olan sanatçılarımızın yazdıkları beni yazmaya daha çok teşvik etti. Bunun yanı sıra güzel bir yazı nasıl olur bunları da öğrendik.” (22. öğrenci)

Katılımcıların yazmanın (yazılı anlatımın) faydalarına ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Yazmanın (Yazılı Anlatımın) Faydalarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Kendimi ifade etmemi sağlıyor.	25	33,3
Bilginin daha kalıcı olmasını sağlıyor.	11	14,6
Kelime dağarcığımı zenginleştiriyor.	9	12
Yazmak bilginin daha iyi anlaşılmasını sağlıyor.	6	8
Yazmanın bir faydası yoktur.	6	8
Yazmak beni rahatlatıyor.	5	6,6

Hayal gücümü geliştirir.	4	5,3
Kendimizi tanımamıza yardımcı olur.	3	4
Yazımızın güzelleşmesini sağlar.	2	2,6
Düşüncelerimizin organize olmasını sağlar.	2	2,6
Daha geniş bir bakış açısı kazandırır.	1	1,3
Dili daha iyi kullanmamı sağlıyor.	1	1,3

Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmı % 33'ü yazma eyleminin kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı yazmanın bilginin kalıcı hâle gelmesini % 14 sağladığını, diğer bir kısmı da kelime dağarcıklarını zenginleştirdiğini ifade etmektedir. Yazmanın bir faydası olmadığını düşünenlerin oranı ise % 8'dir. Katılımcıların konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

"Her şeyi kâğıda yazabiliriz, ama bazı şeyleri herkese anlatamayız. Bu yüzden yazı yazmak rahatlamak için önemli. Ayrıca yazarak konuşma becerimizi geliştiririz, daha rahat konuşuruz." (9. öğrenci)

"Faydalı bulmuyorum, çünkü sözlü anlatım yazılı anlatıma göre daha etkilidir. Yani sözlü anlatım daha faydalıdır." (24. öğrenci)

"Yazılı anlatımın pek çok faydası vardır, bunları şöyle sıralayabilirim: Kelime dağarcığını geliştirir, insanın yazısı yazdıkça güzelleşir, kendimizi ifade etmemiz kolaylaşır, daha güzel cümleler kurabiliriz ve kendimize olan güvenimiz artar." (36. öğrenci)

"Söylemek isteyip de söyleyemediğimiz bazı şeyleri yazıya dökmek daha kolay oluyor çoğu zaman. İç dünyanı belki birine kolay açamazsın ya da işte anlatamazsın, ama kâğıda veya herhangi bir şeye aktararak kendini bir nebze de olsa rahatlatılabirsin. Seni rahatlatıp yatıştırabilir." (47. öğrenci)

"Bir bireyin kendini en iyi açıklayabildiği yerdir yazılı anlatım. Elbette konuşurken de olabilir bu olay. Lakin konuşmalardan çok yazılarda bireyler daha düzenli yazılar kurabilir. Kendini daha iyi ifade edebilir. Dilediği ve istediği gibi şekillendirebilir düşüncelerini." (55. öğrenci)

Katılımcıların yazarak kendilerini ifade edip edemediklerine ilişkin görüşleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Yazarak Kendini İfade Edip Edemediklerine İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Evet kendimi ifade edebiliyorum.	34	45,3
Kısmen kendimi ifade edebiliyorum.	9	12
Hayır kendimi ifade edemiyorum.	32	42,6
Yazarken yalnız olduğum için düşüncelerimi rahatça ifade edebiliyorum.	14	18,6
İstediğim sözcükleri rahatça seçebiliyorum.	7	9,3
Düşüncelerimi rahatça organize edebiliyorum.	5	6,6
Konuşmaktan daha çok yazarak kendimi ifade ediyorum.	4	5,3
Yazma ihtiyacı duyduğum için	3	4
Yazma becerisine sahip olduğum için	1	1,3
Düşüncelerimi yeterince iyi ifade edemiyorum.	14	18,6
Sözlü olarak kendimi daha iyi ifade ediyorum.	11	14,6
Düşünceleri organize etmekte güçlük çekiyorum.	8	10,6

Yazma becerisine sahip değilim.	4	5,3
Kitap okuma alışkanlığım olmadığı için iyi yazamıyorum.	2	2,6
Yazmayı sevmiyorum.	1	1,3
Yazma ile ilgili bir çabam yok.	1	1,3

Araştırmaya katılan öğrencilerin %45'i yazılı olarak kendilerini ifade edebildiklerini düşünmektedir. Bunun nedeni olarak yazarken yalnız oldukları için kendilerini rahatça ifade edebilmelerini, istedikleri sözcükleri rahatça seçebilmelerini ve düşüncelerini rahatça organize edebilmelerini göstermektedirler. Öğrencilerin % 42'si ise yazılı olarak kendilerini yeterince iyi ifade edemediklerini söylemişlerdir. Bunun gerekçesi olarak yazarken düşüncelerini iyi ifade edememeleri, sözlü olarak kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri ve yazarken düşüncelerini organize etmekte güçlük çekmeleri gösterilmiştir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Evet kendimi daha iyi ifade edebiliyorum, çünkü karşımdaki beni yanlış anlayacak diye kelimelerimi dikkatle seçmiyorum, yani gerilmiyorum, gerilmediğim için de kendimi daha rahat ifade ediyorum.” (6. öğrenci)

“Kişiden kişiye değiştiğini düşünüyorum. Yazarak ben kendimi iyi ifade edemiyorum. Sebebi ise düşündüğüm şeyleri yazıya düzgün bir şekilde aktaramıyorum. Sanırım bu çok fazla kitap okumamaktan kaynaklanıyor.” (13. öğrenci)

“Yazarak kendimi iyi ifade edebildiğimi düşünüyorum. Çünkü yazdığım kişi ya da kişiler benim duygu ve düşüncelerimi rahatlıkla anlayabiliyorlar.” (20. öğrenci)

“Evet kendimi yazıyla daha iyi ifade edebiliyorum. Çünkü daha sakin ve rahat hissediyorum. Konuşurken heyecanlanma durumu olurken yazıda öyle değil. Yazarak kelimeleri daha düzgün kullanıyorum.” (22. öğrenci)

“Hayır, çünkü konuşmayı sevdiğimden ve çok konuşup kendimi ifade ettiğimden yazıya gerek duymuyorum. Çünkü düşüncelerimi sadece yazının ifade edebileceğini düşünüyorum. Ses tonum, mimiklerim düşüncelerimi daha iyi ifade edebilmemi sağlıyor.” (28. öğrenci)

“Evet, hatta belki konuşmadan daha etkili olabilir. O anki ruh hâlimiz veya ortam bu konuşmaya uygun ve hazır değildir. Yazılı anlatım belki yüz yüze konuşamayacağımız konuları bile rahatlıkla aktarmamızı sağlar.” 30. öğrenci)

Çalışmada öğrencilere yazma becerisinin nasıl kazandırılması gerektiği sorulmuş ve cevaplar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin, Yazma Becerisinin Derste Nasıl Kazandırılması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Yazma uygulamaları yaparak kazandırılabilir.	21	28
Yazmak doğuştan gelen bir yetenek olduğu için derste öğretilemez.	15	20
Öncelikle yazma, öğrencilere sevdirmeli.	9	12
Okuma alışkanlığı kazandırılarak geliştirilebilir.	8	10,6
Önce yazım ve noktalama ve dilbilgisi kuralları üzerinde durulmalı.	6	8
Bu konuda bir önerim yok.	6	8
Ders dışındaki uygulamalarla öğretilir.	3	4
Öncelikle öğretmenin bu beceriye sahip olması gerekir.	2	2,6

Öğrencilerde merak uyandıracak konularla kazandırılabilir.	2	2,6
Yazma öğretimine paragraf öğretimi ile başlanmalı.	1	1,3
Önce sözlü anlatımın (konuşmanın) öğretilmesi gerekir.	1	1,3
Bireysel farklılıklar gözetenilerek kazandırılmalı.	1	1,3

Araştırmaya katılan öğrencilerin %28'i yazma becerisinin derslerde yazma uygulamaları yaparak öğrencilere kazandırılabilirliğini düşünmektedirler. Öğrencilerin bir kısmı ise (%20) yazma becerisinin doğuştan gelen bir beceri olduğunu, bu nedenle bu becerinin derste kazandırılmayacağını ifade etmişlerdir. Yazma becerisinin öğrencilere kazandırılması için öncelikle sevdirmesi gerektiğini düşünenlerin oranı %12 iken okuma alışkanlığı kazandırılarak yazma becerisinin geliştirilmesi gerektiğini düşünenlerin oranı ise %10,6'dır. Bu konudaki öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yazma becerisi okulda geliştirilebilir, ama yazılı anlatımı geliştirmek için önce okuma alışkanlığını geliştirmek gerekir. Böylece diksiyonu gelişir ve kendini daha iyi ifade eder.” (12. öğrenci)

“Yazmak biraz da yeteneğe bağlı bir süreç. Yazmayı denediğimizde gelişir tabi, ama hayal gücümüzle sınırlıdır. Bunu geliştirmek için hocalar bize kitap, roman türü şeyler yazdırabilirler.” (19. öğrenci)

“Belli bir konu verilerek öğrencilerden düşüncelerini yansıttıkları yazılar, hayal güçlerini geliştirecek fantastik hikâyeler, romanlar yazmaları istenebilir. Zorlandıkları zaman öğretmenlerden yardım isteyebilirler.” (31. öğrenci)

“Her insanın yazma becerisi farklı gelişir. Bu nedenle kişiye göre davranılmalı, insanların düşüncelerine, karakterine göre öğretilmeli.” (42. öğrenci)

“Ben yazma becerisinin derste kazandırılabilirliğini düşünmüyorum. Yazma becerisi kişi kendini ne kadar geliştirirse o kadar gelişir. Mesela çok kitap, makale, gazete vb. şeyleri okuyup takip eden insanların yazmak için daha farklı dünyaları olur.” (52. öğrenci)

Katılımcıların yazma becerisi iyi olan bireylerin özelliklerine ilişkin görüşleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin Yazma Becerisi İyi Olan Bireylerin Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Çok fazla kitap okurlar.	16	21,3
Kelime dağarcıkları çok zengindir.	14	18,6
Hitap güçleri yüksektir.	12	16
Kendilerini iyi ifade ederler.	9	12
Diksiyonları düzgündür.	7	9,3
Farklı bakış açılarına sahiptirler.	5	6,6
Bilgilidirler.	4	5,3
Kendilerine güvenirlir.	3	4
Okuduklarını iyi anlarlar.	2	2,6
Hayal güçleri geniştir.	1	1,3
Olayları iyi analiz ederler.	1	1,3
Yaratıcı insanlardır.	1	1,3

Katılımcıların %21,3'ü yazma becerisi iyi olan insanların çok fazla kitap okuduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %18,6'sı kelime dağarcıklarının çok zengin olduğunu ifade ederken %16'sı ise hitap güçlerinin çok yüksek olduğunu belirtmektedirler. Katılımcıların konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Bence genel kültürü yüksek, etkili konuşma becerisine sahip insanlardır. Yazma becerisi iyi olan bireyler bence her daim iyi yerlere gelebilecek insanlardır diye düşünüyorum”(9. öğrenci)

“Bence yazma becerisi iyi olan insanlar öncelikle iyi konuşma becerisine sahiptir. Kendi duygu ve düşüncelerini dışa değil de kendi içine atıp yazmaya döken kişilerdir. Bunun yanı sıra mutlu olan kişilerdir. Bu insanlar içinde kin taşımazlar.” (27. öğrenci)

“Düşüncelerini daha iyi anlatmak onun için çok daha kolaydır. Yanlış anlaşılmalara yol açacak cümleler kurmaz, anlatmak istediğini düzgün biçimde aktarır. Ayrıca çok güzel bir hitap gücüne sahiptir ve bu yeteneği ile insanları etkileyebilir.” (48. öğrenci)

“Yaratıcıdır. Aynı zamanda ressam ya da resimle uğraşan kişiler gibi. Özgündür ya da öyle olmalıdır bence. Kendi çevrelerini güzel tasvir edebilmelidirler.” (61. öğrenci)

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin yazmaya yönelik ilgilerini ve yazma alışkanlığını etkileyen faktörleri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin %56'sı yazmayı sevdiğini ifade ederken, %44'lük önemli bir kısmı ise yazı yazmayı sevmeyenlerini ifade etmişlerdir. Yazmayı seven öğrenciler, bunun nedeni olarak en çok yazarak kendilerini daha iyi ifade etmelerini; yazmayı sevmeyen öğrenciler ise sevmemelerinin nedeni olarak en çok yazarak düşüncelerini iyi ifade edememelerini göstermişlerdir. Çeçen ve Deniz'in (2015) çalışmalarında ortaöğretim öğrencilerinin yazma eğilimi algılarının çalışmamızla benzer şekilde orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar öğrencilerin okul değişikliği yapmalarını, ergenlik döneminin olumsuz etkilerini, alan seçimi ve sınavlara hazırlık durumlarını yazma eğilimi algılarının orta düzeyde bulunmasına neden olarak göstermişlerdir. Tok ve Kandemir'e, (2015) göre, öğrencilerin yazmaya karşı olumlu bir şekilde tutuma sahip olmaları yazmada yaratıcılıklarını tetiklemektedir. Bu nedenle öğrencilerin yazma becerisinde başarılı olabilmeleri için öncelikle yazmaya yönelik olumlu tutum geliştirmeleri gerekir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %54'ü Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler, yazma becerisini bu derste edindim, ders daha verimli yazmamı sağladı, ders edebiyata ve yazmaya karşı ilgimi artırdı, şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %45'i ise Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerisine bir katkısının olmadığını ifade etmişlerdir. Tavşanlı (2017) öğretmenlerin görüşlerini aldığı çalışmada, yazma başarısını düşüren sebeplerin en başında ders kitaplarının niteliğinin düşük olması ve az sayıda etkinlik içermesi, yazma çalışmalarında sadece ders kitaplarının kullanılmasının zorunlu tutulması, öğrencilerin yazma ihtiyacı hissetmemesi, yazma çalışmalarının daha çok defter üzerinden değil kitap üzerinden yürütülmesi, gibi sebeplerin yazma başarısını düşürdüğünü ifade etmiştir. Bağcı'nın (2012)

çalışmasında ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin yazma becerisine yönelik bilgi seviyeleri 100 tam puan üzerinden 59 puanla sınırlı kalmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında Türk dili ve edebiyatı dersinin işlenme şeklinin ve yazma becerisine yönelik verilen eğitimdeki sorunların payı da vardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmı %33'ü yazma eyleminin kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Yazmanın bir faydası olmadığını düşünenlerin oranı ise %8'dir. Bu sonuçlara göre öğrenciler, yazma etkinliğinin faydalarını kısmen bilmektedirler. Covey'e (2006) göre yazmak, düşüncüyü berraklaştırmakta ve netleştirmektedir. Rivard ve Straw'a göre (2000) öğrenme amaçlı yazma aktiviteleri olgunlaşmamış olan düşünceleri daha tutarlı ve temelli bilgilere dönüştürmektedir. Bu bulgular öğrencilerin yazma etkinliği "bilginin daha kalıcı olmasını sağlıyor" ve "düşüncelerimizin organize olmasını sağlar." görüşleriyle örtüşmektedir. Ayrıca öğrenciler %6,6 oranında yazmanın kendilerini rahatlattığını ifade etmişlerdir. Çeşitli araştırmalar (Harber ve Pennebaker, 1992; Smyth, 1998) yazma etkinliğinin stresin azaltılması, sağlığın geliştirilmesi, baş etme becerilerini geliştirmede olumlu etkileri olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %28'i yazma becerisinin, derslerde yazma uygulamaları yapılarak kazanabileceğini ifade etmiştir. Araştırmada ortaya çıkan bu bulgu ile Özbay'ın (2010), derslerde öğrencilere yazma çalışmalarının pek yaptırılmadığı ifadesi örtüşmektedir. Yılmaz (2008), da yazma becerisinin ancak uygulama yapılarak kazanıldığını belirtmektedir. Araştırmada ortaya çıkan ve öğrencilerin % 20'si tarafından ifade edilen yazmanın doğuştan gelen bir yetenek olduğu düşüncesi dikkat çekici bir sonuçtur. Öğrencilerin bu düşüncesinin değiştirilmesi gerekmektedir. İyi ve doğru yazmak yeteneğe bağlı değildir. Kompozisyonun temeli olan dil kurallarını; sözcük, cümle ve paragraf hakkında yeterli bir bilgiyi öğrenmeyi, yazma tekniğini almayı gerektirir (Kantemir, 1995).

Öneriler

Öğrencilerin önemli bir kısmı yazmayı sevmemektedir. Öğrencilerin yazma becerisinde başarılı olabilmeleri için öncelikle yazmaya yönelik olumlu tutum geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun için öğretmenlerin ve ailelerin çaba harcaması gerekir. Öğrencilerin önemli bir kısmının Türk dili ve edebiyatı dersinin yazma becerisine katkısının olmadığını düşünmeleri önemli bir sorundur. Yazılı anlatımın, öğrencilerin sevebileceği türden etkinlik temelli yapılması gerekmektedir. Öğrenciler, yazarak kendini ifade etmenin faydaları konusunda eksik bilgiye sahiptirler. Öğretmenler derslerde bununla ilgili çalışma yapmalıdır. Öğrencilerin yazmanın doğuştan gelen bir yetenek olduğu düşüncesine sahip olmaları önemli bir sorundur. Bu düşüncüyü değiştirmek amacıyla öğretmenler çaba sarfetmelidir.

KAYNAKÇA

Bryson, F. K. (2003). An examination of two methods of delivering writing instruction to fourth grade students. Unpublished master thesis, Texas Woman's University, Texas. (UMI No: 1417565)

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Covey, Stephen, R. (2006). *Etkili insanların yedi alışkanlığı* (29. Basım, çev. Osman & Filiz Nayır Deniztekin), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni: Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çeçen, M. A. ve Deniz, E. (2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazma Eğilimi Algıları (Diyarbakır İli Örneği). *Ana Dili Eğitimi Dergisi.*, 3(2), 35-48.
- Demir, T. (2014). Yazma öz yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi.* 1. (1). 67-74.
- Deniz, K. (2003). “Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu”, *Türklük Bilimi Araştırmaları* (Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı), S. 13, s. 233-255.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. 8th Edition. United States: Mc Graw Hill.
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed. Ersoy, A. ve Yalçinoğlu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göçer, A. (2014). Yazma Tutum Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi.* 22 (2). 515-524.
- Graham, S., Berningen, V. ve Fan, W. (2007). The Structural Relationship Between Writing Attitude and Writing Achivement in First and Third Grade Students, *Contemporary Educational Psychology*, S: 32.
- Harber, K. D., & Pennebaker, J. W. (1992). Overcoming traumatic memories. In S. A. Christianson (Ed.), *The handbook of emotion and memory: Research and theory* (pp. 359-387). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Kantemir, E. (1995). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Özbay, M. (2010). *Türkçe öğretimi yazıları*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, E. & Binyazar, A. (1977). *Yazmak sanatı kompozisyon*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Rivard, L. P., & Straw, S.B. (2000). The Effect of Talk and Writing on Learning Science: An Exploratory Study. *Science Education*, 84, 566–593.
- Sever, S., Kaya, Z., ve Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). İzmir: Tudem Yayınları.

- Smyth, J. M. (1998). Written emotional expression: Effect sizes, outcome types, and moderating variables. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 66, 174-184.
- Tavşanlı, Ö. F. (2017). Türkiye’de Uygulanan Süreç Temelli Yazma Yaklaşımı Temele Alınarak Hazırlanmış Öğretim Programının Değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy.*, 5, (2), 79-97.
- Tok, Şükran and Kandemir, Anıl (2015), Effects of Creative Writing Activities on Students’ Achievement in Writing, Writing Dispositions and Attitude to English, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 1635-1642.
- Topaloğlu, Y. (2006). Yazmak Sanatı ve Yazıda Plan, Üniversiteler İçin Yazılı ve Sözlü Anlatım (Editör: Levent Doğan). Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Ungan, S. (2007). Yazma Becerisinin Geliştirilmesi ve Önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*, 23 (2), 461-472.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Y. (2008). Yazma Öğretimi, Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi (Editör: Cemal Yıldız). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.